

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Slovenska Šolska Matica. Gospodom poverjenikom! Z ozirom na § 5. pravil S. S. M. in na izvajanja g. predsednika na zadnjem obnem zboru je sklenil društveni odbor pozvati gospode poverjenike, da naj prično takoj spomladi z nabiranjem članov. Letnino je pošiljati vsaj do konca prve polovice leta S. S. M. v Ljubljano. Na ta način olajšajo gg. poverjeniki blagajniško poslovanje in sestavo proračuna.

V Mariboru, 13. marca 1910.

H. Schreiner, D. r. Ljudevit Pirkov, predsednik. tajnik.

Kranjsko.

Narodna šola, društvo v podporo slov. ljud. šolstvu, ima v torek, dne 29. marca 1910, ob 9. uri dopoldne v "Narodnem domu" v Ljubljani svoj občni zbor po tem vzporedi:

1. Predsednikov nagovor.
2. Tajnikov poročilo.
3. Blagajnikovo poročilo.
4. Poročilo računskih preglednikov.
5. Volitev 9 odbornikov. (Funkcionarje voli odbor sam.)
6. Volitev 3 preglednikov računov.
7. Nasveti.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj je zborovalo 6. marca t. l. v Celju. Zborovanja se je udeležilo 37 članov in gostje: tovariša Tilka in Štefka Lekerjeva iz Slivnice pri Celju, tov. Marica Wudlerjeva in tov. Makso Wudler iz Gorice pri Rečici. Društvo so nanovo pristopili: tovariša Konfident iz Petrovč, tov. Pepea Ahtik iz Žalca in tov. Nerat iz Zgoranje Ponikve. Štirje tovariši in dve tovarišici so opravili svojo odsotnost. Tovarišici Zinka Kovarčičeva iz Petrovč in Ana Hrovatinova iz Vel. Pirešice sta poslali vsaka po 1 K, ker se nista mogli udeležiti zborovanja. Živeli vrli tovariši! Vsem tovarišem in tovarišicam dajeta imenovanj tovarišici lep zgled stanovske zavednosti. Upamo, da nam pribodnjči vsak tovariš in vsaka tovarišica, ki mnogokrat zaradi malenkostnega vzroka izostane od društvenega sestanka, pošlje svetlo kronico v okrepljenje naše blaginje.

Pred zborovanjem je tov. Ludovik Černej razkazoval slike z društvenim skiptikonom, ki izobno funkcionira. Slike so jasne in jako lepe, kar se je zahvaliti dobro goreči in mirni luči. Navzoči člani so z zanimanjem v duhu potovali po Egiptu, po Aziji, Turčiji, Italiji, Španiji, Nemčiji in po naši lepi slovenski domovini; zlasti domovinske slike so krasne. Tovariš Černej zasluži popolno zahvalo za nesebično razkazovanje slik, kar mu gotovo prvo-vozi precej truda.

Predsednik tov. Fr. Brinar je otvoril zborovanje z iskrenim pozdravom vsem navzočim članom in gostom, posebe pa je še pozdravil navzočega častnega člana našega društva, tovariša Armina Gradišnika. Ker je tovarišica Kosijeva pismenim potom odklonila čast blagajničarke, je po enoglasni izvolitvi sprejela to čast tov. ga. Matilda Brinarjeva.

Po prečitaniu in odobrenju zadnjega zapisnika je tov. predsednik javil, da je čestital c. kr. okr. šol. nadzorniku g. Schmoranznerju, ki je član našega društva, na imenovanju za c. kr. učitelja na učiteljsku v Mariboru. Prečital je dalje dopise "Zveze", v katerih nas vodstvo opozarja na občni zbor "Zveze", ki bo 3. aprila t. l. v Celju. Častna dolžnost tovarišev in tovarišic celjskega učiteljskega društva je, da pridejo takrat polnoštevilno v Celje. Kot odposlanci k "Zvezi" so bili voljeni tovariši: Brinar, Černej in Slanc. — V drugi okrožnici izraža "Zveza" zadovoljstvo, da je v zadnji Gradišnikovi vedel c. kr. deželni šolski svet čuvati učitelstvu zakonito zajamčene pravice. — Dalje zvezo, da je skupna seja vodstva "Zveze" in socialnega odseka sklenila, da se odsek preosnuje v samostojno zadrugo. V pripravljani odsek, ki ima voditi preosnovanje socialnega odseka v zadrugo, so bili voljeni tovariši: Černej, Gnuš, Slanc, Voglar in zadrugi strokovnjak g. Miloš Stibler.

Na poročilo računskih pregledovalcev dobi tovarišica Kosijeva absolutorij in se ji izreče zahvala za vneto njeno delovanje.

Pri okrajni učit. skupščini bo tov. Brinar razpravljal o telovadbi v ljudski šoli. Razen tega pa pride letos po odloku dež. šol. sveta na razpravo tudi revizija učnih načrtov. Zdej se je vršil prosti razgovor o telovadbi, pri čemer smo prišli do zaključka, da Brunetova "Telovadba" ni mnogo vredna, v učnih načrtih pa so termina pod ničlo. Treba je korenite preosnove slovenske telovadne terminologije.

Nato je tov. Brinar govoril o gojitvi društvenega življenja. Slika potrebo ustanovitve posameznih učiteljskih društev, potem "Zaveze", "Zveze" in končno "Zveze avstrijskega slovenskega učiteljskega", kaže na zunanje delovanje v učit. društvu, pa tudi na znotranje delovanje, to je, delo srca, pravega tovarišstva in bratstva, čemur je podlaga pošteno mišljenje. Bodri končno h krepkemu delovanju v društvu.

Naše društvo slavi letos 40. letnico svojega obstanka. Zato priredi naše društvo majnikov izlet s slavnostnim zborovanjem v St. Jurju ob

južni železnici. Na to slavo že zdaj opozarjamo bratska učiteljska društva.

Socialni odsek "Zveze slov. štajerskih učiteljev in učiteljic" v Celju je prispeval za obrambni sklad družbe sv. Cirila in Metoda en kamen od prispevkov, ki so jih plačali naročniki odseka za l. 1909. (Plačal takoj 164-90).

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo je imelo dne 3. marca t. l. svoj občni zbor. Pregledalo je na njem svoje delo, pregledalo, ali je vršilo svojo nalogo kot učiteljsko društvo, kot slovensko učiteljsko društvo, kot napredno slovensko učiteljsko društvo. Ozirli smo se nazaj ter pregledovali, ali je bilo naše delo tako, kakor ga zahteva napredna učiteljska organizacija od svoje članice, od svojega ude-posameznika.

Ali je bilo, naj pove poročilo občenega zbora!

Poleg lepega števila domačih udov je bil navzoč tudi ud sosednjega celjskega bratskega društva tov. Čulek. — Dopise smo rešili na ta način, da se dovoli "Obrambnemu odseku Zaveze" letni donesek 7 K in da se volita za delegacijo "Zveze" tov. Kurbus in Stritar. — Blagajnikovo poročilo je odpadlo, ker je naš stari zvesti blagajnik in tudi častni član tov. Vezjak bolan. — Iz tajnikovega poročila pa posnemamo: Ali je društvo delalo in ali je imelo smisel za delo? O vsem delu poročajo štirje zapisniki zborovanj; in ti štirje zapisniki govore o samostalnih prednášanjih: "Socializem in šola" — govoril g. J. Kitak; "Repatice in kometi" — govoril tov. Zidar; "O bistvu Lavterjeve metode" — prednášal g. prof. Lavter sam. Torej tri samostojna prednávanja; potem pa organizacijska in od organizacij izprožena poročila: "Socialno delo učitelja" — poročal tov. Sotošek; "Šola in kmetijsko vprašanje" — referiral tov. Kurbus, in poročilo o "Zavezini" skupščini v Mariboru, poročal tov. Rožker. — To so bila dela, ki jih je naznanjal že poprej dnevni red; tako-rekoč zahrbito v slučajnostih in debatah se je izprožila misel za akcijo odprave polmesečnih sumarijskih spisov, proti katerim se žalibog ne da izpremeniti odredba, ker predpisuje polmesečno uštevjanje za minister sam; in pa akcija za proste četrtke. Vzlic temu pa, da smo pozivali v "Tov.", naj bi tudi druga društva kaj pripomogla za to, še ni bilo dozdaj v ne enem na dnevnem redu — v Zvezi pa so pozabili na njo. A naša krivda ni, da se je zadeva pustila. Prav tako v debati se je izprožila misel za akcijo, da se poročevalci o stanju šolskih vrtov honorirajo in pa, naj se naprosi "Slov. Šol. Matico", da začne čimprej z izdajo navodil k Lavterjevim računnicam. — To bi bilo naše delo in reči moramo, da smemo biti z delom samim zadovoljni.

Drugo je s smislom za delo! Tajnikov zapisnik ima vpisanih 44 imen, katerih pa vseh ne moremo prišteti udom; pogledjmo malo, kako so kaj nositelji teh cenj. imen prihajali na zborovanja! Razen predsednika in tajnika, ki sta takorekoč že neka inventarna kosa vsakega zborovanja, se je udeležilo vseh štirih zborovanj pet udov, med temi štiri cenj. kolegije — prosim, to dela čast našim tovarišicam in tudi nasprotno. Treh zborovanj se je udeležilo šest udov, med temi tri cenj. kolegije; dveh zborovanj 12 udov, po enkrat smo imeli čast videti 12 udov in nobenkrat nismo bili vredni gledati od obliža 7 udov. Nočem delati krivice: Razen enkrat (11. jun. 1909 pri Sv. Križu) smo imeli vedno tako slaba pota in tako vreme, da je mnogim, posebno ki niso trdnega zdravja, res bilo skoro nemogoče priti. Tudi našim udom večini ne moremo odrekati smisla za delo, malo pa mora govoriti onih, ki so tudi Slovenci in trdijo, da so tudi za organizacijo, pa za napredno organizacijo, pa jih ne izkazuje moj zapisnik. V šmarskem okraju n. pr. je 44 učnih oseb, od teh jih dosti še ni vpisanih. Kje pa so oni, ki se najbrž tudi ne branijo dobrot, ki nam jih preskrbuje organizacija? Rogaski okraj ima samo 14 Slovencev in od teh jih je v našem društvu le 10, štirje še vedno tavajo okolo kot izgubljene ovce. — Torej nad smislom za delo je mala pega — no, pa saj brez peg ni tudi solnce. — Pa še mala prošnja, za katero bo tajniku tov. blagajnik hvaležen. Bilo bi namreč jako lepo od vsakega, ki je vpisan kot ud, da naj bi poravnal tudi udnino — mislim, da se ne motim, če prorokujem že vnaprej, da bo izkazalo blagajnikovo poročilo 44 × 4 K, kar bi bilo 176 K na udnino — če pa izkaže še več, pa prosim, da mi oprostite moj pesimizem!

Pri volitvah je dobil stari odbor popoln absolutorij, le bolnega blagajnika smo nadomestili z novo močjo. Konstituiral se je tako: predsednik — Tomo Kurbus; njegov namestnik — Simon Sekirnik; tajnika — Pavel Flerš in Hinko Šumer; blagajničarka — gđe. Ivanka Zupančičeva; odbornika — ga. Šumrova in J. Stritar. Med slučajnostmi se je sklenilo, da pristopi tudi naše društvo Cirilmetodovi družbi z 200 K za odgovor Roseggerju. — Prihodnjč bomo zborovali 5. maja v Loki pri Žusmu.

— e —
Učit. društvo za Ptujski okraj je imelo 3. t. m. v Ptuj svoje drugo zborovanje. Navzočih je bilo 31 članov. Nanovo so pristopili tovariši, oziroma tovarišice: Schalda Leopold, Malenšek Jožef, Bratanič Frančiška in Vabič Natalija. Tovariš Kaukler opiše v krepkih, jedrnatih besedah zasluge našega častnega člana nadučitelja Franca Žihra

za naše učiteljsko društvo. Ko se mu nato izroči častna diploma, se slavljenec v ganjenih besedah zahvali in obljublja i v bodoče ostati marljiv sotrudenik v našem društvu. Ko so še pevec zapeli "Zadoni nam", je bil konec redkega in lepega slavlja.

Odposlancem za "Zvezo" so bili voljeni tovarišica gospa Kauklerjeva in tovariša Kaukler in Ogorelec.

Tovariš Žihar je podal o zavarovanju proti neizgodi in nam podal prav koristne in času primerne mišljaje, kako postopati, če nas obišče dotični agent.

Tovariš Ogorelec je pa naglašal veliko važnost šolskega vrta kot učilo in je svetoval, da se naj bi šolski vrtnar-začetnik, pa tudi vsak drug obrnil do šolskovrtnarskega komiteja za svet ali tudi za izposlovanje podpore, če se v čem ne spozna ali če potrebuje to ali drugo.

Sklenilo se je čestitati nadzorniku Schmoranznerju na imenovanju profesorjem in izreči ogorčenje nad tozadevno pisavo nasprotnih listov. Istotako se čestita dr. Bezjaku k imenovanju ravnateljem na II. državni gimnaziji v Ljubljani.

K obedu se je zbrala večina zborovalcev pri tovarišu Zupančiču. Tam smo se dogovorili, da poletimo meseca maja v Podlehnik si ogledat vzorno kmetovanje štajerske hranilnice. Gotovo večina tovarišev in tovarišic porabi to redko priliko, da vidi umno živinorejo, mlekarstvo, porabo gnojil, cementne moke i. t. d.

Dan in vzpored izleta pravočasno objavimo.

Socialni odsek "Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic" je v svoji seji dne 6. marca t. l. sklenil, da se prispevki za C. M. D. v znesku 164-90 K izročijo na račun prvega obrambnega kamena. — Računski pregledovalci "Zveze" se povabijo za nedeljo, dne 20. t. m., v okoliško šolo v Celju, da pregledajo natančen račun za leto 1909.

Lani je bilo 192 članov naročenih potom odseka na razne časopise in knjige. Letos se je število pomnožilo na 205 članov, ki tudi redno plačujejo svoje obroke. Tudi lanski zaostali člani izkušajo večinoma izpolniti svojo obveznost, tako da lahko zremo z mirnim očesom v bodočnost.

Razmotrivalo se je nadalje o preustrojitvi socialnega odseka v zadrugo. Naprosita se tovariša Gaus in Pesek, da o tem referirata pri prihodnji seji.

Trst.

Učiteljsko društvo za Trst in okoličje ima v nedeljo, 3. mal. travna, svoje glavno zborovanje v Trebach z navadnim dnevnim redom. Tovariši in tovarišice iz drugih okrajev ter prijatelji društva dobrodošli!

Srednješolski vestnik.

**** Semestralni izkazi in izpričevala** naših srednjih šol so še vedno tako v nižjih kot v višjih razredih samo-nemška. Iz kakih razlogov se delijo nemška izpričevala tudi še sedaj, ko je vendar v nižjih razredih slovensčina izključno učni jezik in se tudi v višjih razredih poučuje od leta do leta več predmetov v slovenskem jeziku, to nam nikakor ne more biti jasno in umevno. Od slovenskih učnih zavodov pričakujemo na vsak način tudi slovenskih izpričeval. Če jih imajo Nemci, Čehi, Lahi in drugi narodi naše države v svojem jeziku, zakaj ne bi veljala ista pravica tudi za nas Slovence. Ne bodimo ravno mi glavna tarča nemškemu puščam. Treba je, da se zopet malo glasneje potkna na vrata naučnega ministrstva, ki so za nas navadno z železnimi zapahi zaprta. — Je že res, kakor pravi "Slovenec". Ampak njegova vsevednost ne sega niti do Idrije, kjer izdaja ododna c. kr. realna semestralne izkaze in izpričevala samo v slovenskem jeziku. Paršalno zabavljati je lahko, a treba se je tudi "Slovencu" prej prepričati!

**** Srednješolska mladina in Sokolstvo.** Raucher režim v Hrvaški je izkušal zrušiti vse, kar bi utegnulo utrjati moralne sile naroda in njegovo odporno moč proti tujinstvu. Kar se ni hotelo upoginiti samovolji mogote, kar se ni puščalo prostituirati v njegove izdajalske namene, to je preganjal z vso prirojeno brutalnostjo — tirana. Zlasti institucije, ki po svojih namenih in smotih utrjuje narodno značaje, so bile žrtve Raucherovega besnila. Ne bomo se torej čudili, da je ta človek ostrino vladnega aparata naperil tudi proti Sokolstvu. Dočim je poprej srednješolska mladina svobodno zahajala na telovadbo v sokolske telovadnice, ji je Raucher posebej odredbo to strogo prepovedal, računaje, da s tem znatno utišni delokrog Sokolstva in odpravi njega vzgojevalno moč na mladino. Raucherova odredba je tudi res izžvala veliko ogorčenje ne le v sokolskih krogih, ampak tudi v vsej neodvisni res narodno čuteči hrvaški javnosti. Ali vsi protesti niso nič pomagali. Kdaj se je še tiran zmenil za proteste tlačenih? — No, sedanja vlada je — pa naj je še tako madjaronska — hitela z razveljavljanjem Raucherove prepovedi in bo mogla srednješolska mladina zopet udeleževati se vaj v sokolskih telovadnicah. Le prepoved glede nosenja sokolskih znakov ostane v veljavi.

**** Vojaške zemljevide** hoče uvesti naučno ministrstvo v srednje šole. Ker so pa taki zemljevidi zaradi svoje natančnosti jako

dragi, se je naučno ministrstvo obrnilo na vojno ministrstvo s prošnjo, naj bi jih prodajalo po vojaški ceni, v kar je ministrstvo privolilo.

**** Anketo za poučevanje slovenskih jezikov na srednjih šolah** je sklical meseca januarja češki "Narodni svet" v Brnu. — Največ govornikov se je javilo za ruščino; kot vzrok so navajali, da je ruščina svetovni jezik, da je Rusov med Slovani 70%, da imajo krasno literaturo itd. V tem smislu je bila sprejeta tudi resolucija.

**** Dve novi mesti na Hecju v Ljubljani**, in sicer eno za slovensčino in eno za verouk, se sistemizirata. Pogoji in prejemki so isti kakor navadno za taka mesta.

**** Proti sprejemnim izpitom na srednjih šolah** odločno nastopa "Učiteljska Zora", glasilo učiteljskega društva v Mostaru. Ako je dobil učenec dobro izpričevalo iz ljudske šole, ali naj potem sprejema izkušnja, ki traja le nekaj ur, odločuje o učenčevih sposobnostih? Ravnotako bi potem vseučiliški profesorji zahtevali sprejemno izkušnjo vkljub avstroslovenski izpričevalu iz srednje šole. Tudi avstrijska profesorska društva se že dolgo trudijo, da bi se odpravila ta zastarela uredba. Združenemu nastopu srednješolskega in ljudskošolskega učiteljskega se bo končno morala umakniti ta nezmisljena sprejemna izkušnja, ki je posebno krivična za slovenske učence. Marsikateri inteligentni deček je bil pri tej izkušnji odklonjen zaradi slabega znanja nemščine. Zato moramo v imenu narodne enakopravnosti zahtevati slovenske srednje šole brez sprejemnih izpitov.

**** Novomeško gimnazijsko poslopje.** V letošnjem letu bi se moralo zidati novo poslopje za novomeško gimnazijo. Kraj, kjer naj stoji, je že tu, a materiala in kar je treba za zidanje, še ni. No, če se bo v sedanjem poslopju ponesrečilo nekaj dijakov, se bodo merodajni gospodje že zganili, zlasti če bo kaj dijakov ubitih. Sedanja gimnazija je v takem stanju, da so jo morali že podpreti. V V. razredu se je že podiral strop in jedva so še pravočasno prinesli v sobo križ, da vsaj kolikor-toliko brani razpad. Ker pa dijaki niso posebno mirne narave, se prav lahko zgodi, da se drugo nadstropje podere na prvo, to pa na pritličje. Pač zadnji čas, da se zgradi novo poslopje.

Književnost in umetnost.

Slovenskemu narodu! Spoznavaj se sam! O nečuvnih krivicah in nasiljih, ki se gode danna dan Slovincem na Koroškem, nam poroča vsaka številka naših listov; krivice na šolskem polju in javnem življenju. Ako pojde tako naprej, mora biti v kratkem konec koroških Slovencev; za temi pa je namenjena ista usoda tudi drugim. — Toda to ne sme biti! Rešiti, ohraniti se moramo vsil Pomagati pa si moramo v prvi vrsti sami! Mogoče pa bo to le, ako prav spoznamo svoj nevarni položaj, dobro premostimo glavna sredstva, s katerimi si zagotovimo svoje življenjske pogoje kot narod in ako nas navdaja dobra volja in trajno navdušenje, da se z vsemi močmi poprimemo dela ter tudi vztrajamo! — Vse to nam nudi majhna brošurica: "Slovenskemu narodu! Spoznavaj se sam!" ki je izšla v "Učiteljski tiskarni". Z ozirom na važnost in plemenitost namena ter z ozirom na vestno sestavljeno gradivo — šolstvo, veljava slovensčine v javnem življenju — je potrebno, da se z brošurico dobodra seznanj vsak Slovenec, predvsem naša mladina vseh slojev, v prvi vrsti akademična. Posebno pa jo priporočamo izobraževalnim društvom in želeči je, da vsakdo od njih razpolaga z mnogimi izvodi, da prodre duh, ki jo preveva, v kar najširše plasti našega naroda! — Zaradi nizke cene (po 30 h) je primerno, da se naroči vsaj 10 izvodov skupaj. Brošurica je ponastik iz bivše "Nove Dobe". Na to brošuro se še povrnemo.

Politiški pregled.

*** Državnozbornsko zasedanje** se je zaključilo danes. Poslanci so šli na velikonočne počitnice, ki pa bodo letos kratke. — Državni zbor se namreč zopet sestane že 6. aprila.

*** Napredna akademična mladina in politični položaj na Hrvaškem.** V Zagrebu se je vršil shod hrvaške in srbske napredne akademične mladine, sklican v svrhu, da zavzame stališče nasproti sedanjim političnim razmeram na Hrvaškem. Shodu, ki se ga je udeležilo nad 200 akademikov, je predsedoval akademik Novak, predsednik hrvaške napredne omladine. Prišli so tudi poslanci dr. Lorković, dr. Poljak in Budisavljevič. Predsednik Novak je odločno poudarjal, da dijaštvo, ki se ne zavzema za nobeno politično stranko, zavzema le kulturni program. Vzlic temu je potrebno, da tudi dijaštvo precizira svoje stališče napram sedanjim političnim dogodkom. Govorila sta poslanca dr. Lorković in Budisavljevič, ki sta opravičevala politiko hrvaško-srbske koalicije, katere v danih razmerah ni mogla drugače postopati. Pakt z dr. Tomašićem ne pomenja oživljenja madjaronstva. Koalicija ni opustila dosedanjega boja, pač pa se podala na polje

realne politike. Govoril je na to socialnodemokratski akademik Radošević, ki je očital koaliciji nedoslednost. Ne dvomi v njene poštene namene, vendar se mu zdi, da je šla tudi sedaj madjaronom na led. Dalmatince Tartaglia je trdil, da je doživela koalicijski popolen fiasko. Predsednik Novak je na to konstatiral, da je Tartaglia govoril le v svojem imenu in ne v imenu dalmatinske omladine. Slednjic je bila sprejeta resolucija, v kateri izraža hrvaška in srbska omladina mnenje, da je bil pakt hrvaško-srbske koalicijske s Tomašićem politična potreba, ker le tako se je moglo napraviti konec Rauchovemu korupcijskemu sistemu. Vendar bo hrvaško-srbska akademična mladina z vsemi močmi delala na to, da ne pride zopet do oživljenja starega madjaronstva. Proti tej resoluciji je glasovalo samo 20 udeležencev.

*** Prilivno narodno štetje na narodno-eksponiranem severnem Češkem** napravijo iz lastnih sredstev češki socialni demokrati. To je brezdvomno narodno kulturno delo prve vrste, vredno, da bi ga posnemale tudi slovenske narodne manjšine.

*** Prebivalstvo Avstrije.** „Statistični podatki“, objavljeni od c. kr. osrednje statistične komisije, računajo v zadnji številki, da je imela Avstrija začetkom leta 1909 — 28.264.049 prebivalcev, potemtakem se je v rečenem letu pomnožilo prebivalstvo za 269.153 duš. Od zadnjega štetja (1900) se je pomnožilo prebivalstvo za 2.118.341 duš.

*** Achrenthal za Pruske Poljake.** Maksimilijan Harden poroča v „Zukunft“, da Prusija zato ne izvaja razlastitve poljskih zemljišč, ker je opozoril Achrenthal nemško vlado, da bi „Poljsko Kolo“ nasprotovale trozvezi, ako Prusija izvede razlastitev.

*** Razkol v češki klerikalni stranki** je z vsakim dnem večji. Smatra se za gotovo, da pride v kratkem do ustanovitve posebne češko-konservativne katoliške stranke. Razkol je provzročilo demokratsko krilo stranke pod vodstvom posl. Mislivca, ki se približuje nemškemu krščansko-socialnemu programu. Ta struja zahteva uvedbo splošne volilne pravice v deželni zbor in občinske zastope, čemur se konservativci protivijo.

*** Smrtna kazen na Ruskem.** Ruski tehnik „Pravo“ je izračunal žrtve smrtne kazni tekom zadnjih pet let. Po tem računu je bilo 6288 ljudi na smrt obsodjenih. 2865 pa v resnici izročeno rablju. Povprečno pride na vsak mesec 104 smrtnih obsodb in 88 izvršenih obsodb.

*** Reforme na Kitajskem.** Kitajska vlada je odobrila predlogo odseka za izdelovanje konstitucionalnih zakonov glede odprave suženjstva. Prodaja in nakup ljudi je sedaj pod strogo kaznijo prepovedano.

Obrambni vestnik.

*** Terseglavizem II.** Komaj so se nekoliko polegali valovi našega „probuditelja“ ljudstva, komaj so nekoliko pozabili na brezverske nauke, ki jih je trosil v Mirnu; že je izbruhnil nov pojav zlobe iz istih prsi, iz istega srea, iz istega peresa. „Cirimetodarija!“ se je širil glas demagoštva. Mogočno je hotel zadoneti ta glas širom slovenske zemlje, kakor mogočno so se čutili ti gospodje, toda glas se je ubil in z njim se je ubil velik del njih mogočnosti. — Ne pomaga jim sedaj ničesar več, zakaj nazaj ne morejo, kakor radi bi šli. Izdali so čuvstva svojih duš, in ni ga poštenjaka, ki bi jim danes ne rekel: Brezdomovinci in izdajice! Vihteli ste grozilno orožje nad učitelstvom in predbivalci nam neresnična dejstva; sedaj, tovariši in tovarišice, pokažite ljudstvu, kdo so oni, ki so nas blatili! Pokažite njih nagoto, da jih ljudstvo spozna v pravi luči. — Ne bojte se njih grozilne taktike v „Slovencu“, zakaj jačja od njih gonje naj bo naša zavest za dobro delo; ker verujete, da je tudi jačja od klerikalne brezdomovinske gonje narodnostna zavest našega ljudstva.

Učiteljski vestnik.

O principih organizacij.

Piše Branistan.

(Konec.)

V.

Sloga jači, nesloga tlači! Tako pravi pregovor, a povem, tovariši in tovarišice, da nas časih tudi sloga tlači in nas dovaja do otraplosti in okostenelosti, posebno če je ta sloga prisiljena, pretirana ali izvedena zaradi obojestranske nezrelosti.

Priznati moramo, da je ravno učiteljstvo oni nesrečni stan, ki je poln idealizma in mu je ravno ta že v premnogih ozirih škodoval. Mogoče izvira to iz tega, da ima učiteljstvo opraviti vedno le z duševno stranjo našega kulturnega vprašanja, ker biva vedno le v mislih in se spušta v gospodarski del kulturnega vprašanja le tedaj, kadar gleda v svoj prazni mošnjček ali pa na svojo borno plačico, ki se kar poizgubi pred ogromnostjo njegovih idej in misli in neobhodnih potrebščin. Smo pač idealni, ker smo učitelji! Morebiti škoduje idealizem učiteljstvu tudi zato, ker ljudstvo računa vedno bolj z realnostjo in nič kaj ne ceni du-

ševnosti, ker mu je preabstraktna proti konkretnemu gnuju, ki ga pridela in ki z njim lahko pognoji celo njivo.

Taki in enaki slučajni in morebitni vzroki so. Tako se dobe v slovenskih vrstah in specialno pa v naših učiteljskih vrstah nepoboljšljivi idealisti, ki neprenehoma jadikujejo po učiteljski in slovenski slogi in le v popolni slogi vidijo svojo stanovsko in narodovo rešitev. Ti slogaši so nas pripravili do tega, da rešimo tudi za učiteljstvo vprašanje sloge.

Predvsem moramo v prvi vrsti uvaževati pri stvari dejanski položaj in računati z realnimi razmerami in kmalu bomo stali pri tem vprašanju na povsem drugem stališču nego naši slogaši, ki s svojim poudarjenjem popolne sloge kažejo le svojo pomanjkljivost na tozadevni izbrazbi in svojo ignoranco. Prepričani smo, da je popolna sloga spritno dejanskega položaja prvič nemogoča, drugič je pa taka sloga, ki si je žele razni fantasti, tudi povsem nepotrebna, da, celo škodljiva.

Morebiti bi kdo trdil, da v šolstvu nimamo načelnega boja in ga tudi nima učiteljstvo. Zoper tako trditev nimamo odgovora in drugega sredstva nego študij in proučevanje. — Med načeli je boj neizogiben in ni nikakih kompromisov! Tudi v šolstvu in pri načelnem boju nikakih kompromisov in bi se s tem, če bi se izkušalo nasprotje med načeli na umeten način prikriti, nesmiselno slepilo samega sebe in bi se to nesmiselno slepljenje končno maščevalo na eni ali drugi strani ter s tem celo dobri stvari škodovalo.

Sicer se pa ravno v boju bistrijo pojmi in je samo v živahnem boju tudi živahno življenje. Narod brez politično-načelnih strank otrapne in učiteljstvo brez kulturno-načelnih strank bi padlo v neko brezdelno stanje, in posledice bi lahko bile usodapolne.

Narod, ki ima stvarne zdrave stranke, je tudi politično zaveden. Učiteljstvo, ki ima stvarne kulturne stranke, je kulturno zavedno in izobraženo, če izvira to strankarstvo iz kulturnega uverjenja in ne iz drugih nagibov. Vrh tega ima stvarno strankarstvo tudi to dobro stran, da ena stran drugo nadzoruje in pridejo vse stvarne in moralne hiba in grehi na dan. — Mi smo torej za stvarno in načelno strankarstvo!

Nikakor pa nismo s tem že zanikali, da je sloga v gotovem smislu potrebna; kakor za politične, tako tudi za kulturne stranke. Nasprotno, smo odločni zagovorniki edino mogoče in potrebne sloge, da namreč stranke, ki imajo gotove smotre skupne, za te smotre skupno nastopajo, ker vsekakor se ne bojujejo skupno samo v interesu celote, temveč tudi v interesu posameznih strank, ki so si te smotre stavile. Tako se morajo družiti in imajo sklepiti kompromise tudi učiteljske kulturne organizacije, kadar gre za kake skupne koristi vsega učiteljstva ali šolstva, pri katerih je načelo izključeno.

To mora vevati organizacijam že preprost razum. Seveda tam, kjer vlada strast in zaradi osebnega boja tudi osebno sovraštvo, tam sploh razum in poštenost ne more priti več do veljave.

Istotako tudi tam, kjer vse prevladujejo osebne koristi; zato ne moremo dovolj obsojati osebnega boja — iz dna duše pa zaničujemo političnega in še bolj kulturnega koristolovca.

Strankarski boj naj bo stvaren, načelen in dostojen, bojuje naj se z dokazi in zmerno.

Zatorej, tovariši in tovarišice, ne bojte se onega razcepjenosti med učiteljskimi vrstami, ono nima biti politični, temveč kulturni boj, ki nam ne bo škodoval, temveč koristil, ker nas bo poživil in nam izbrlil načela. Pripravimo se pa na ta kulturni boj z našim sovražnim tovarišem, da ga pričnemo z njim tedaj — ko bo odložil sramotno orožje, ki ga porablja sedaj v boju proti nam — osebne koristi in koristolovstvo.

In ta kulturni boj ne bo v celoti nikomur škodoval, zakaj ta konkurenca dela, kulturna konkurenca bo v korist narodu.

Tovarišice, tovariši! Stopamo pred vas z odprtim vizirjem, zakaj učitelj in vzgojitelj ne sme poznati drugega sredstva nego poštenost in značajnost. Kdor je tak, mu je prosto vstopiti v naše vrste! Vabimo vas torej vse, ki hočete delati v prosep naših načel, povemo vam že vnaprej, da kdor išče za delo le plačila in preplačila, tisti naj ne vstopa v naše vrste — ker mi nismo iz onih vrst! Judeževih grošev, da bi postali izdajalci svojega političnega prepričanja in kulturnega uverjenja — nimamo! Kdor hoče pa le živeti in lenariti in hoče biti na ta način koristolovec in balast, on naj pojde, ker z njim se ne strinjamo, on ni za naše vrste, zakaj naše načelo je — delo.

Da, v premnogih slučajih krivično in nepošteno plačano delo! Zatorej vedite, da je naše delo, akoprav pošteno in dobrodelno, vendar vseskozi le borba in boj. Zato vam kličemo še enkrat naše jubilejsko geslo v spomin: „Za nami ne hodi strahopetec naj nikar — naš pot je borba, žrtva, mučeništvo, ki vodi skoz nevihto in vihar!“

Ne zabite

„Učiteljskega konvikta!“

Kranjske vesti.

—r— **Ljubljansko učiteljsko društvo** je imelo dne 6. marca 1910 svoj redni letni občni zbor. Predsednik, tovariš Jakob Dimnik, z veseljem pozdravlja tovarišice in tovariše, ki so se kljub krasnemu vremenu in edinemu prostemu popoldnevju odzvali vabilu v tako mnogobrojnem številu. Tekom leta smo izgubili blagega tovariša Frančiška Bahovca. V znak spomina se udeleženci dvignejo raz sedežev. Društvo je doseglo tečaje za delavstvo. Občinski odbor je volil v ta namen 3000 K. S tem bo pomagano ukaželnemu delavstvu duševno, ljubljanskemu učiteljstvu pa materialno. Državni uradniki so dosegli javno kvalifikacijo, zakaj bi je tudi učitelji ne. Delati je z vsemi močmi, da se to obistini. Društvo ima 49 članov, ter je imelo v tekočem letu 19341 K prejemkov in 9921 K izdatkov, torej prebitka 9420 K. Postavilo je krasen spomnik ranjki tovarišici Olgii Kobavovi. K obrambnemu odseku družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani prispeva kot ustanovnik znesek 200 K. V odbor so izvoljeni: Jakob Dimnik, predsednik, Minka Maroutova, namestnica, Vendelin Sadar, tajnik, Jakob Furlan, blagajnik, Slavko Cepuder, pevovodja, Karel Wider, knjižničar in Josip Pavčič, odbornik.

—r— **Iz šolske službe.** Provizorična učiteljica Angela Kendova v Kamniku pride v Radovljico kot suplentinja. Suplentinja Marija Jegličeva je premeščena iz Breznice v Mošnje.

—r— **Odlikovanje.** Cesar je podelil zgodovinarju in pisatelju Petru pl. Radiczu v Ljubljani čast cesarskega svetnika. Zaslužnemu možu na polju našega domovinoznanstva čestitamo!

Štajerske vesti.

—š— **Glavno zborovanje „Zveze slov. štajerskih učiteljev in učiteljic“** se ne vrši na Jožefovo, kakor je bilo zadnjič v „Tovarišu“ poročano, marveč dne 3. aprila t. l. v Celju.

—š— **Učitelja ne morejo dobiti.** Pri Sv. Lenartu nad Laškim je bila razpisana nadučiteljska služba. Ker je pa vsem štajerskim učiteljem znano, kako je ljudstvo nahujskano po klerikalnem časopisu in po tamkajšnjih klerikalcih proti učiteljstvu in proti šoli vobče, ni hotel nihče prositi za razpisano mesto. Služba se je zdaj drugič razpisala.

—š— **Učiteljsko mesto na okoliški dekliški šoli v Celju** je razpisano v definitivno nameščenje do 10. aprila t. l. To je ono službeno mesto, ki ga je zavzemal g. J. Schmoranzler, ki je bil kot okrajni šolski nadzornik na dopustu in je sedaj imenovan za učiteljšče v Mariboru.

—š— **Škrlatica** je izbruhnila v gornjegrajskem okraju na Štajerskem. Bolnih je okoli 130 otrok, 15 jih je umrlo.

—š— **Štajerski deželni muzej „Joanneum“** slavi 20. januarja 1911 stoletnico svojega obstanka. V proslavo stoletnice bodo izdali posebno veliko spominsko knjigo s slikami in vili tudi spominsko kolajno.

—š— **V Zalcu** so začeli s stavbo novega šolskega poslopja. Stalo bo tik postaje nasproti hmeljarni. Stavba bo zidana tako, da se bo eventualno lahko prizidalo, oziroma nazidalo eno nadstropje za meščansko šolo. V starem šolskem poslopju pa dobi učiteljstvo nanovo urejena, zračna, lepa stanovanja. — V trgovski šoli poučujeta tovariša Fran Pristovšek in Rajko Vrečar. Vodja obrtne šole je tovariš nadučitelj Anton Petriček.

—š— **II. izkaz prispevkov za Hočvarjev spomenik v Zagorju.** Prispevali so nadalje sledeči gospodje in dame: po 4 K: Čuček Jož., Pečice; po 3 K: Cotter Ivan, Gomilsko; po 2 K: Šetine Fr., Prevorje; Jelovšek Fort., Virštanj; Nežma Aleks., Pilštanj; Grmovšek Mil., Pilštanj; po 1 K: Ulčar Ljud., Kozje; Potočnik Ant., Podsreda; Stauffer Fr., Pilštanj; Lovše Iv., Zagorje; Bračič Frane, Št. Vid; Pulko Val., Dobje; Lovrec Fr., Podčetrtek; Kos L., Laški trg; Miklič Min., Gomilsko; Miklič Jul., Gomilsko; Potočnik L., Podsreda; Grmovšek A., Pilštanj; Krajinik Iv., Kozje; Levstik I., Št. Peter; Moric Em., Št. Peter. Prej izkazanih 40 K, torej skupaj 70 K. Hvala lepa! Za nadaljne prispevke se priporoča M. Grmovšek, nadučitelj.

Tržaške vesti.

—t— **Koncert podružnice „Glasbene Matice“** Podružnica „Gl. M.“ v Trstu so ustanovili na prizadevanje tov. Karla Mahkota in Emila Adamiča, ki poučujeta tudi v glasbi na podružnični glasbeni šoli. Prvi koncert z najlepšim umetniškim uspehom je podružnica priredila dne 12. t. m. v tržaškem „Narodnem domu“. Pevski zbor je izvežbal in vodil tov. Mahkota in ga tudi privedel do sijajne zmage. V „Edinosti“ priobčuje kritiko E. Adamič, kjer pravi: Splošen glas je ta, da od časa koncertov „Slavjanskega pev. društva“, od koncerta „Gl. Matice“ iz Ljubljane ni bilo tako lepe in vspešne priredbe. Hvala za to gre, — naj ne bo hud, da ga omenim šele ob koncu — g. pevovodji K. Mahkoti. Koliko znojnih kapljic,

koliko potajenih kletvic, koliko vzpodbudnih besed, prošelj, grobošt je bilo treba, to ve on sam, jaz le slutim. Učenec je Hubadov in dober, priden učenec, to bi bilo rečenega že dovolj. Vztrajen je, energičen, celo pedanten in zato tak lep uspeh. Pevski zbor mu je pri zadnji vaji v znak hvaležnosti podaril lepo taktirko. Naj bi jo pridno in s ponosom sukal še marsikaterikrat! — Mešani zbor je izvajal novo skladbo tov. E. Adamiča „Prekmorska pošta“. O tej skladbi pravi „Edinost“: „Sedaj še nekaj besedi od naše strani o skladbi kritika samega, našega ljubljence E. Adamiča, ki je bil zastopnik po svoji novi, doslej še ne peti „Prekmorski pošti“. V presrečnem narodnem motivu opisuje potovanje pisma do ljube, mogočno se dvigne v viharju, streljih, valovih in vse srčne strune zatrepetajo ob „krasnem kramljanju“. Je pesem, ki si jo bodo pač naša pevska društva postavila v svoj repertoar.“ — Kot solistka je na koncertu sodelovala bivša naša koleginja, gospa Mira Costaparija-Devova. O njenem petju piše kritik v „Edinosti“: V vseh teh treh pesmih pa sopran gospe Costaparije ni prišel tako do veljave kakor v četrti točki, in sicer: arija Mihaela iz opere „Karmen“, ki jo je dobro spremljal orkester. Tu sem občudoval dramatično njenega glasu. Gospa je bila lepo disponirana; o lepoti njenega glasu pa bi bilo govoriti odveč, saj smo jo iskreno pozdravili kakor ljubo znanko, ki si jo želimo slišati še in še. Žela je po vsaki točki novo odobravanje. V znak spoštovanja, občudovanja in hvaležnosti pa ji je pevski zbor poklonil cel vrt evetic.“ — Nas ta odlični uspehi na umetniškem polju naših tovarišev od srca veseli. S tem je zopet podan dokaz, da je izvenšolsko delo naprednega učiteljstva našemu stanu v ponos in slovenski umetnosti na čast! Kdor drugih more, naj stori tudi tako!

—t— **Zopet kamenk nemškemu mostu do Adrije.** V „Edinosti“ čitamo: O. kr. učitelj Anton Hras, krepka slovenska grča iz Kobariida, je služil od 1876. leta na tržaških nemških državnih šolah ter je bil pred dobrim mesecem na lastno prošnjo upokojen. V naši ljubi Avstriji, kjer se toliko govori o posestnem stanju posamičnih narodov, bi človek pričakoval, da se to učiteljsko mesto zopet podeli kakemu Slovincu, kjer je nad trideset let Slovenec tam deloval v popolno zadovoljnost šolske oblasti. Pa kdor računa s pravičnostjo naše državne šolske uprave, ta se jako moti. V Trstu ne odločuje pri odaji učiteljskih služb na državnih ljudskih šolah pravičnost ali pa praktična previdnost, ampak tu odločuje skupina nemških državnih poslancev, in izvršitelj teh gospodov je vodja Scholz, ki ima v rokah naše namestništvo, kakor ima kak deček na vrvi svojega lesenega močička. In tako se je zgodilo tudi tukaj, da so gospoda prezrli \$ 110 min. odl. z dne 29. sept. 1905 ter so lepo tiho, brez razpisa oddali službo Nemcu s prav mrzlično naglastjo, kakor bi se bali, da jih utegne kdo motiti. Čudimo se pa vendar gospodom na namestništvu, da imajo tak respekt pred gospodom Stolzom; saj so vendar poklicani, da čuvajo zakon, ne pa da slepo služijo močem, ki izrabljajo službene dopuste, da prihajajo v Nemčijo pripravljati sprejem nemškemu pevskega društvu? Ali gosp. dr. Kauer ne ve, kje je bil minole dni vodja Scholz? Ali se je novi predsednik VII. oddelka namestništva že tudi vdal znanim tradicijam, ki prikazujejo nemško šolstvo v izjemnem, privilegiranim stanju? Pričakovali smo več respektu pred zakoni nego pred tradicijami!

Goriške vesti.

—g— **Grahovo ob Bači.** K vsoti 200 K, ki jo je sklenilo plačati „Tolminko učiteljsko društvo“ družbi sv. Cirila in Metoda za obrambni sklad, so poleg že objavljenih prispevali sledeči: R. Trebše 3 K, Štefka Komavli 3 K, Rafaela Gomišek 2 K, Stefan Firan 2 K, Dragica Pavič 3 K, Josip Prijatelj 5 K, Kenda Matija 4 K, Mikuš Nataša 3 K, Ivan Trebše 3 K, Fran Miklavič 2 K, Anton Gruntar 5 K, Josipina Skert 2 K in Fran Peternej 5 K. — Do sedaj se je odzvalo 44 članov, ki so darovali 131 K 70 h. Ostale prosim vljudo, naj se kmalu odzovejo, da zberemo še drugi stotak! Denarničar.

—g— **Občni zbor društva „Narodna Prosveta“** v Gorici bo v poned., 21. marca, ob 8. uri zvečer v hotelu pri „Zlatem Jelenu“ s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo odbora a) tajnika, b) knjižničarja in c) blagajnika. 2. Poročilo preglednikov. 3. Volitev odbora. 4. Prememba pravil. 5. Slučajnosti. Ako ob napovedani uri občni zbor ne bi bil sklepčen, se sklicuje v smislu § 9. društvenih pravil na isti dan ob 8½. uri zvečer istotam drug občni zbor z istim dnevnim redom in bo ta občni zbor sklepal brez ozira na število prisotnih članov.

Koroške vesti.

—o— **Iz tožnega Gorotana.** Premišljevanje o bodočnosti slovenskega naroda na Koroškem me je privedlo do neke misli posebne vrste. Krasoto naše slovenske Koroške so spoznali Nemci docelega in z vsi silo so se vrgli na našo lepo domovino, da bi jo spravili v svojo last; mi, starodavni posestniki, pa